

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΡΟΦΗ ΝΕΟΓΕΝΝΗΤΩΝ ΜΟΣΧΑΡΙΩΝ

Εισαγωγή

Τα μοσχάρια, αρσενικά ή θηλυκά, αποτελούν σημαντικό κεφάλαιο για κάθε αγελαδοτροφική εκμετάλλευση, γι' αυτό και πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή και φροντίδα στη στέγαση και διατροφή τους στα πρώτα στάδια της ζωής τους.

Παρ' όλη την ανάπτυξη της αγελαδοτροφίας και τη βελτίωση των συνθηκών διαχείρισης στις μονάδες, εντούτοις το ποσοστό θνησιμότητας των νεαρών μοσχαριών είναι ψηλό (περίπου 7%), που είναι πέραν από τα διεθνώς αποδεκτά επίπεδα.

Από την κατάλληλη διαχείριση και τη σωστή επιλογή των μικρών θηλυκών μοσχαριών εξαρτάται η κανονική ανανέωση της αγέλης και η βελτίωση της παραγωγικότητας της μονάδας, αφού υπολογίζεται ότι κάθε χρόνο σε κανονικές συνθήκες πρέπει να αντικαθίσταται το 15-20% των γαλακτοφόρων αγελάδων.

Τα αρσενικά μοσχάρια αποτελούν μια δεύτερη πηγή εισοδήματος για τη μονάδα, αφού αυτά προορίζονται να διατεθούν σαν μοσχαρίσιο κρέας. Το γεγονός αυτό προϋποθέτει τη σωστή εκτροφή τους ώστε να αποκτήσουν το σωστό σωματικό βάρος στα δοσμένα χρονικά πλαίσια των 10-12 μηνών με παράλληλο στόχο την ποιοτική βελτίωση του παραγόμενου κρέατος.

Στο φυλλάδιο αυτό, που ετοιμάστηκε στα πλαίσια του εκπαιδευτικού προγράμματος του Τμήματος Γεωργίας, δίνονται όλες οι πληροφορίες σχετικά με τις απαραίτητες φροντίδες για τη διαχείριση και εκτροφή των νεογέννητων με στόχο την αποφυγή των απωλειών στα νεογέννητα μοσχάρια, τα οποία αποτελούν σημαντικό κεφάλαιο για κάθε αγελαδοτροφική μονάδα.

Φροντίδες αμέσως μετά τον τοκετό

Αμέσως με τη γέννηση του μοσχαριού, πρέπει να καθαριστεί το στόμα και η μύτη του, από τις βλέννες, για να μπορεί να αναπνέει ελεύθερα. Ταυτόχρονα, πρέπει να μεταφερθεί σε χώρο καθαρό, στεγνό, απολυμασμένο και με καθαρή στρωμνή. Το σημείο τομής του ομφάλιου λώρου πρέπει να απολυμανθεί με βάμμα ιωδίου, ενέργεια η οποία πρέπει να επαναληφθεί και 24 ώρες αργότερα. Ένα υγιές και σφριγηλό μοσχάρι μισή μέχρι μία ώρα μετά τη γέννηση του μπορεί να σταθεί όρθιο και να θηλάσει.

Διατροφή νεογέννητου μοσχαριού

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στη διατροφή του νεογέννητου μοσχαριού κατά τις πρώτες μέρες της ζωής του. Τη χρονική αυτή περίοδο ο οργανισμός του μοσχαριού δεν διαθέτει μηχανισμούς προστασίας από τα μικρόβια του περιβάλλοντος και το μόνο μέσο που βοηθά τον οργανισμό του νεαρού ζώου να αντιστέκεται κατά των μικροβίων είναι το **πρωτόγαλα**.

Πρωτόγαλα είναι το γάλα που παράγει η αγελάδα τις τρεις πρώτες μέρες της γαλουχίας μετά τον τοκετό και είναι πλούσιο σε βιταμίνη Α, ανόργανα άλατα και αντισώματα. Παράλληλα, το πρωτόγαλα έχει καθαρκτική δράση που είναι αναγκαία για την απομάκρυνση των ακαθαρσιών από το πεπτικό σύστημα του νεογνού.

Επειδή η απορροφητικότητα των αντισωμάτων του πρωτογάλακτος από το πεπτικό σύστημα του νεογέννητου μοσχαριού μειώνεται με την πάροδο του χρόνου από τη γέννηση του, στόχος του αγελαδοτρόφου πρέπει να είναι η παροχή όσο το δυνατό μεγαλύτερης ποσότητας πρωτογάλακτος τις πρώτες 24 μέχρι 48 ώρες της ζωής του.

Το πρώτο γεύμα προσφέρεται 1-2 ώρες μετά τη γέννηση, ενώ η διατροφή με πρωτόγαλα πρέπει να συνεχιστεί και τις επόμενες δύο με τρεις μέρες, με σταδιακή αντικατάσταση του στη συνέχεια με κανονικό γάλα αγελάδας. Στις

περιπτώσεις που το μοσχάρι απομακρύνεται αμέσως από τη μητέρα του το πρωτόγαλα χορηγείται σ' αυτό με τη βοήθεια τεχνητών μέσων.

Στο πρώτο γεύμα μπορεί να δοθεί μέχρι και 1 λίτρο πρωτογάλακτος, ενώ στα επόμενα η ποσότητα αυτή μπορεί να αυξηθεί στα 2-2,5 λίτρα. Συνολικά τις τρεις πρώτες μέρες της ζωής του ένα μοσχάρι μπορεί να καταναλώσει μέχρι και 20 λίτρα πρωτόγαλα σε μικρές και συχνές δόσεις. Μετά την τρίτη μέρα και μέχρι τον απογαλακτισμό προσφέρεται κανονικό γάλα αγελάδας. Σημειώνεται όμως ότι το γάλα αυτό δεν πρέπει να προέρχεται από αγελάδες που πάσχουν από μαστίτιδα, βρουκέλλα ή άλλες ασθένειες. Από τη δεύτερη εβδομάδα και παράλληλα προς το πλήρες γάλα, χορηγείται τριφυλλοσανός πολύ καλής ποιότητας, μίγμα συμπυκνωμένης τροφής ψηλής πρωτεϊνικής αξίας και άφθονη ποσότητα καθαρού νερού.

Τα **υποκατάστατα αγελαδινού γάλακτος** είναι παρασκευάσματα τα οποία χρησιμοποιούνται για τη διατροφή των νεαρών μοσχαριών. Έχουν τη μορφή αλεύρου (σκόνης) και η σύνθεση τους είναι περίπου η ακόλουθη:

Αποβουτυρωμένη σκόνη γάλακτος	78 - 82%
Ζωικό ή φυτικό λίπος	17 - 20%
Λεκιθίνες από σόγια	1 - 2%

Μίγμα βιταμινών και ιχνοστοιχείων ιδιαίτερα ενισχυμένο σε βιταμίνη Α και σίδηρο.

Ένα καλό υποκατάστατο γάλακτος πρέπει να περιέχει τουλάχιστο 22% πρωτεΐνη, 17-20% λίπος, 1,45% λυσίνη, 0,90% ασβέστιο και 0,65% φωσφόρο και όχι πέραν του 3,0% κυτταρίνη.

Τα υποκατάστατα αγελαδινού γάλακτος χορηγούνται στα μοσχάρια σαν ρόφημα, από την ηλικία των πέντε ημερών μέχρι και τον απογαλακτισμό. Για την ετοιμασία του ροφήματος αραιώνεται μια ποσότητα σκόνης σε ζεστό νερό και το ρόφημα προσφέρεται στο ζώο σε θερμοκρασία 36 – 38° Κέλσιου.

Σήμανση και αποκεράτωση των μοσχαριών

Το νεογέννητο μοσχάρι πρέπει να σημαίνεται το ταχύτερο δυνατό από τη γέννηση του με ενώτιο για να είναι εύκολη και γρήγορη η αναγνώριση της καταγωγής του.

Η **σήμανση** γίνεται με ενώτιο χρώματος κίτρινου σύμφωνα με τις πρόνοιες του Γενικού Σχεδίου Σήμανσης Ζώων (βοοειδή) και στο οποίο είναι τυπωμένος ο αριθμός αναγνώρισης του ζώου. Παράλληλα, θα πρέπει να συμπληρώνονται στο Μητρώο Βοοειδών που διατηρείται στη μονάδα όλα τα στοιχεία που αφορούν το ζώο, όπως η ημερομηνία γέννησης, το φύλο, η φυλή και ο κωδικός αναγνώρισης της μητέρας.

Η **αποκεράτωση** των βοοειδών είναι αναγκαία για την αποφυγή τραυματισμών, τόσο των ιδίων των ζώων κατά τη διακίνηση τους στα υποστατικά της μονάδας, όσο και του προσωπικού. Η αποκεράτωση συστήνεται να γίνεται όταν τα μοσχάρια είναι ηλικίας 2 έως 4 εβδομάδων και γίνεται με καυτηρίαση του κερατίνου ιστού, στο σημείο της κεφαλής των ζώων, από το οποίο εκφύονται τα κέρατα.

Στέγαση των μοσχαριών

Η εξασφάλιση κατάλληλων συνθηκών στέγασης στα νεαρά μοσχάρια, μειώνει την πιθανότητα εκδήλωσης αρνητικών επιπτώσεων τόσο στη σωματική τους ανάπτυξη όσο και στην υγεία τους.

Τα μοσχάρια μέχρι την ηλικία των 8 εβδομάδων μπορούν να σταβλίζονται είτε **σε ατομικά κλουβιά εκτροφής** που είναι μόνιμα τοποθετημένα σε ειδικό κτήριο της μονάδας είτε **σε μετακινούμενα ατομικά κλουβιά** τα οποία τοποθετούνται σε ανοικτό χώρο κοντά στα άλλα υποστατικά της μονάδας.

Τα μόνιμα τοποθετημένα σε ειδικό κτήριο **ατομικά κλουβιά εκτροφής** μοσχαριών αποτελούσαν τρόπο στέγασης που εφαρμοζόταν παλαιότερα αποκλειστικά, σήμερα όμως η μέθοδος αυτή **δεν συστήνεται** στις νέες μονάδες που δημιουργούνται, λόγω μειονεκτημάτων που παρουσιάζουν έναντι των μετακινούμενων. Τα κλουβιά με το σύστημα αυτό συνήθως κατασκευάζονται σε σειρές των 4,5 ή 6 κλουβιών, είναι μόνιμα τοποθετημένα σε ειδικό κτήριο της μονάδας και είναι μεταλλικές κατασκευές. Χωρίζονται μεταξύ τους με ξύλινα διαχωριστικά για να αποφεύγεται η άμεση επαφή μεταξύ των μικρών μοσχαριών και η μετάδοση ασθενειών. Το δάπεδο τους είναι ξύλινη σχάρα, υπερυψωμένη κατά 50-60 εκατ. από το δάπεδο του χώρου στο οποίο είναι τοποθετημένα. Οι διαστάσεις των κλουβιών αυτών είναι περίπου οι ακόλουθες: μήκος 170 εκ., πλάτος 120 εκ., ύψος 100 εκ.

Ο χώρος μέσα στον οποίο διακινούνται πρέπει να διατηρείται καθαρός, να απολυμαίνεται τακτικά και να έχει καλό αερισμό, χωρίς όμως να δημιουργούνται ρεύματα αέρα, τα οποία μπορεί να προκαλέσουν πνευμονία στα μοσχάρια.

Τα **μετακινούμενα ατομικά κλουβιά** εκτροφής μοσχαριών σε ανοικτό/ακάλυπτο χώρο αποτελούν μια νέα μέθοδο εκτροφής που εφαρμόζεται με πολλή επιτυχία αφού οι κλιματολογικές συνθήκες της χώρας μας είναι ιδιαίτερα ευνοϊκές για τέτοιας μορφής σταβλισμό.

Η κατασκευή αποτελείται από δύο μέρη, το καλυμμένο τμήμα που κατασκευάζεται από γαλβανιζέ λαμαρίνα ή υαλοβάμβακα και το προαύλιο που σχηματίζεται με μεταλλική περίφραξη μπροστά στην είσοδο του καλυμμένου τμήματος. Σε πολλές περιπτώσεις η οροφή του καλυμμένου τμήματος ανυψώνεται περιστασιακά, ιδιαίτερα σε μέρες με πολύ ψηλές θερμοκρασίες, τεχνική η οποία δίνει ευεργετικά αποτελέσματα στη διαβίωση του μικρού μοσχαριού. Οι διαστάσεις των κλουβιών αυτών είναι περίπου οι ακόλουθες:

Καλυμμένο τμήμα: μήκος 120 εκατ., πλάτος 90 εκατ., ύψος 120 εκατοστόμετρα.

Περίφραξη: μήκος 120 εκατ., πλάτος 90 εκατ., ύψος 100 εκατοστόμετρα.

Με τη συμπλήρωση της χρονικής διάρκειας παραμονής του μοσχαριού, το κλουβί πρέπει να μετακινείται σε άλλο χώρο και το σημείο εκείνο να απολυμαίνεται.

Ασθένειες των μοσχαριών

Ένα από τα πιο σοβαρά προβλήματα που προκύπτουν κατά την εκτροφή των νεαρών μοσχαριών είναι οι απώλειες λόγω ασθενειών του πεπτικού και του **αναπνευστικού συστήματος**. Η εφαρμογή μέτρων σωστής διαχείρισης και κατάλληλης διατροφής, αλλά κυρίως η φροντίδα για την επικράτηση συνθηκών υγιεινής και καθαριότητας στους χώρους εκτροφής ελαχιστοποιούν το ποσοστό θνησιμότητας και την ανάγκη κτηνιατρικών παρεμβάσεων.

Η πιο σημαντική ασθένεια του πεπτικού συστήματος είναι οι διάρροιες που οφείλονται σε δυσεντερίες μολυσματικής φύσης (κολιβακίλλους) ή σε εντερίτιδες, ενώ του αναπνευστικού συστήματος είναι οι πνευμονίες που προκαλούνται από ψυχρά ρεύματα αέρα, υγρασία και από απότομες αλλαγές της θερμοκρασίας. Και οι δύο μορφές των ασθενειών αυτών απαιτούν άμεση κτηνιατρική επέμβαση προκειμένου να μειωθούν τα ποσοστά θνησιμότητας.